

ไท-ยวน : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอสู่การสร้างชุดสีเพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่

กรณีศึกษา ต.คูบัว จ.ราชบุรี¹

อาจารย์วรุษา อุดระ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

โครงการ “ไท-ยวน : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอสู่การสร้างชุดสีเพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ กรณีศึกษา ต.คูบัว จ.ราชบุรี” มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไท-ยวน ต.คูบัว จังหวัดราชบุรี 2) วิเคราะห์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไท-ยวน ต.คูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของสีในลวดลายและสีบนโครงสร้างผ้า 3) สร้างชุดสีเพื่อนำไปประยุกต์เป็นแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์และต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนในบริบทใหม่ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสำรวจแบบมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบลวดลายและโครงสร้างของผ้าชิ้นและผ้าชิ้นตีนจกของไท-ยวน ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี จะถูกผลิตภายใต้โครงสร้างรูปแบบเดิมตามรสนิยมที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาแต่มีช่องทางในการสร้างสรรค์คือการใช้สีและการปรับเปลี่ยนตำแหน่งของลาย โดยโครงสร้างประเพณีนิยม จะเป็นเอกรงค์ของสีแดง แทรกด้วยเหลือง เขียว น้ำเงิน และขาว ใช้สีแท้ตัดกันอย่างรุนแรง ซึ่งในอดีตผ้าเป็นตัวสื่อสารสถานภาพและใช้ในงานพิธีกรรม ปัจจุบันบริบทของผ้าทอเปลี่ยนไปเป็นผลิตภัณฑ์และสินค้าทางวัฒนธรรม โดยนำแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กับทฤษฎีความเข้มของสีมาผสมผสานเข้ากับสีดั้งเดิมเป็นพื้นฐานสร้างชุดสี 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสีสร้างความกระตุน และกลุ่มสีสร้างความผ่อนคลาย ภายใต้โครงสร้างรูปแบบเดิมตามรสนิยมที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา โดยนำชุดสีที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นชุดผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอใน บริบทใหม่ เพื่อเพิ่มทางเลือกและคงเอกลักษณ์กลิ่นอายของความเป็นไท-ยวน ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี

คำสำคัญ: ไท-ยวน/ มรดกภูมิปัญญา/ วัฒนธรรมผ้าทอ/ สี/ ลวดลาย/ บริบทใหม่

¹ ภายใต้ชุดโครงการวิจัย เรื่อง “ผ้าทอไท-ยวน : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสู่งานสร้างสรรค์เพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่” กรณีศึกษา ต.คูบัว จ.ราชบุรี

ABSTRACT

The objectives of Tai-Yuan: Cultural heritage of woven fabrics to create a color scheme for applied in new contexts, a case study of Khu Bua Sub District, Ratchaburi Province were to explore the cultural heritage of Tai-Yuan woven fabrics of Khu Bua Sub District, Ratchaburi Province, analyze the cultural heritage of Tai-Yuan woven fabrics to discover the identities of the colors in the patterns and the colors in the woven fabric schemes, and create color schemes for applying with creative design and further production of the Tai-Yuan woven fabrics. The qualitative data were collected by questionnaires and interviews.

The findings revealed that the patterns and the schemes of Sinh and Tai-Yuan Tin Jok Sinh woven fabrics of Khu Bua Sub District, Mueang District, Ratchaburi Province were produced under the cultural heritage process. However, creativities were still allowed through the use of colors and the shuffles of the patterns. The traditional color scheme was red monochrome inserted with yellow, green, blue and white, with an aggressive contrast of hue. In times past, woven fabrics represented one's status and were for ritual ceremonies. Nowadays, the contexts of woven fabrics have changed. They have become general and cultural products by applying with constructive economy and the theory of color intensity combined with original colors creating two major color schemes. The color schemes consist of the calming colors and the stimulating colors under the traditional color schemes. The resulting color schemes are adopted to create woven fabric products in the new contexts in order to offer more options and preserve the cultural heritage identities of Tai-Yuan of Khu Bua Sub District, Mueang District, Ratchaburi Province.

Keywords: Tai-Yuan/ Cultural heritage/ Woven fabrics / Sign/ Color/ Motif/New contexts/ Applied Art

หลักการและเหตุผล

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากถึง 8 ชาติพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ทั่วของพื้นที่ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่โดดเด่นคือภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมการทอผ้า ที่เป็นรากเงาเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มไท-ยวน ราชบุรี เป็นกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษชาวโยนกเชียงแสน แห่งอาณาจักรล้านนา ในอดีต กลุ่มไท-ยวนมีความสามารถในการทอผ้าจาก เมื่ออพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใด ก็ได้สืบทอดภูมิปัญญาศิลปะแห่งการทอผ้าจากนั้นสืบทอดกันมา ดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ที่มาตั้งรกรากที่จังหวัดราชบุรีก็เช่นกัน ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าจากที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนเมืองเชียงแสน จนกลายเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงของราชบุรีมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้ง ผ้าขาวม้าเป็นผ้าทอที่สืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่อดีตของชาวไทยวนจากบรรพบุรุษ ซึ่งลวดลายสีสันบนผืนผ้าทอนั้นยังแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ชุมชน กลุ่มคน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์ โดยเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดความเชื่อ อุดมคติความศรัทธา และสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนในพื้นที่นั้นๆ ตามจินตนาการและประสบการณ์ของตน ไม่ว่าจะสีสันในลวดลายหรือการจัดวางสีสันบนโครงสร้างผ้าซิ่นและผ้าขาวม้านั้นล้วนถูกใช้เป็นเครื่องมือสื่อความหมาย หรือ “สัญลักษณ์”(sign) ซึ่งสื่อแนวคิด คุณค่า และความเชื่อ ที่ผูกติดกับสังคมในพื้นที่นั้นๆ ที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางกายภาพ

ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ใน ต.คูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนโบราณในสมัยทวารวดีที่มีการสืบต่อวัฒนธรรมการทอผ้าจาก และ ผ้าขาวม้า นั้นก็มีสีสันทันที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ในทางความเชื่อ เช่น สีขาว ที่หัวซิ่นที่นิยมใช้ผ้าฝ้ายสีขาวเย็บต่อกับผ้าสีแดง ส่วนที่เป็นแถบผ้าสีขาว เรียกว่า “ผ้าขาว” เพื่อป้องกันคุณไสย หรือ สีแดงที่ใช้ในการจก ทั้งแดงสด และแดงคร่ำ คนไทยวนมีความเชื่อว่าสีแดงเป็นสีแห่งพลังและความสดใส ซึ่งสีไม่ได้เพียงแค่สื่อให้เห็นถึงแนวคิด คุณค่า และความเชื่อ ของแต่ละพื้นที่เท่านั้นแต่ยังเป็นตัวบ่งบอกถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่แสดงออกถึงเผ่าพันธุ์ของตน รวมทั้งยังเป็นทัศนธาตุที่สำคัญต่อบทบาทการรับรู้คุณค่าและมีอิทธิพลต่อจิตใจของมนุษย์และสร้างความสนใจดึงดูดสายตาของผู้คนให้เข้าหาวัตถุเหล่านั้น

แต่ทว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมตามบริบทของกระแสแห่งการเวลา เช่น ผู้คนหันไปใช้ผ้าสำเร็จรูปจากโรงงานไม่ได้ทอผ้าใช้เองในครัวเรือนเหมือนในอดีตส่งผลกระทบก่อให้เกิดวิกฤตกับผ้าทอพื้นบ้านในแต่ละที่นับวันยิ่งถูกกลืนไปกับวิถีชีวิตใหม่ถึงแม้ปัจจุบันจะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดง การอนุรักษ์และพัฒนาผ้าทอพื้นบ้านก็ตามแต่ไม่ใช่แค่ลวดลายบนผืนผ้าเท่านั้นที่จะเป็นตัวบ่งบอกแต่ละชาติพันธุ์แต่สีสันทันบนผืนผ้านั้นก็ยังเป็นตัวการในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์นั้น หากแต่ถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้ยากขึ้นในการศึกษา “ไท-ยวน : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอสู่การสร้างชุดสีเพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ กรณีศึกษา ต.คูบัว จ.ราชบุรี” จะเป็นเครื่องมือในการจำแนกและดึงสีสันทันในลวดลายหรือการจัดวางสีสันทันบนโครงสร้างผ้าซิ่นและผ้าขาวม้า นั้นออกมาเป็นระบบชุดสีเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากทุนทางวัฒนธรรมการทอผ้าในผลิตภัณฑ์ผ้าทอได้อย่างต่อยอดยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไท-ยวน ต.คูบัว จังหวัดราชบุรี
2. วิเคราะห์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ้าทอชาติพันธุ์ไท-ยวน ต.คูบัว จังหวัดราชบุรี เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของสีในลวดลายและสีบนโครงสร้างผ้า
3. สร้างชุดสีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์และต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนในบริบทใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นการวิจัย/สร้างสรรค์เชิงศิลปวัฒนธรรมในชุมชนดั้งเดิมที่มีทุนทางวัฒนธรรมด้านผ้าทอ และผืนผ้าทอจากไท-ยวน ต.คูบัว จ.ราชบุรี ได้แก่ แหล่งชุมชนและวัฒนธรรมผ้าทอภายใน ต.คูบัว จ.ราชบุรี ผู้ประกอบการ ภาคเอกชนและภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาสาระ

การถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องสีชุดกลุ่มสีที่สร้างความกระตือรือร้น และ กลุ่มสีที่สร้างความผ่อนคลาย และสัดส่วนการใช้สีในงานผ้าสู่ชุมชนในกิจกรรมฝึกปฏิบัติ “สีสรรค์กับการสร้างสรรค์ เพื่อต่อยอดอัตลักษณ์ผ้าทอชุมชน” ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมในครั้งนี้กว่า 30 คน กิจกรรมประกอบด้วยการบรรยายและการฝึกปฏิบัติ (workshop) ออกแบบชุดสีสำหรับผืนผ้าซิ่น โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกสีจากไหมพรมที่จัดเตรียมไว้ พันเข้ากับแผ่นกระดาษแข็งซึ่งแทนค่าเป็นรูปทรงของผ้าซิ่น สามารถออกแบบลายทอ ลายจก และให้สีสันทันได้ตามอัธยาศัย ในด้านการสำรวจพื้นที่ศึกษานั้น ผู้วิจัยได้นำโครงการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการเรียนการสอน จัดกิจกรรมในชั้นเรียน สาขาศิลปะสิ่งทอ ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร นำนักศึกษาลงพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษา สํารวจ และเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ของกลุ่มชุมชนไท-ยวน
 คุบัว จังหวัดราชบุรี ได้แก่ โรงงานพายาย่า แหล่งเรียนรู้กระบวนการทางเส้นยืน บ้านครูจรรยา พาระมี โรงงานทอผ้าขาวม้ากิมกี้
 จิปาถะภัณฑสถานบ้านคุบัว ร้านผ้ามณี และบ้านคุณยายซ้อณ กำลังหาญ ทั้งยังมีการสัมภาษณ์บุคคลที่สำคัญต่อวงการผ้าทอ
 ของจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงการประยุกต์ ต่อยอด สู่การสร้างสรรคผลิภัณฑ์ในบริบท
 ใหม่ ได้แก่ คุณจิราภา สุขเกษม จากร้านผ้ามณี อ.ดร.อุดม สมพร อํานวยการจิปาถะภัณฑสถานบ้านคุบัว ป้าพิมพ์ ชมพูเทศ
 ปราชญ์ชาวบ้าน คุณเอกสิทธิ์ โกมลทิตติพงศ์ ทายาทรุ่นที่ 3 โรงงานผ้าขาวม้ากิมกี้การทอและเจ้าของแบรนด์อิมปานี
 และพระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดขนอน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ในการการออกแบบสร้างสรรค์และต่อยอดผลิภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนในบริบทใหม่ จากชุดสี มาจากการศึกษากลุ่มสี
 ผ้าขึ้นตามประเพณีนิยม สีเส้นและลวดลายผ้าและผ้าขึ้นตีนจกไทยวน ตำบลคุบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ของด้ายเส้นยืน ด้ายพุ่ง
 และในผ้าจก ซึ่งพบว่าโครงสีตามประเพณีนิยมนั้นนิยมการใช้สีแท้ที่ตัดกันอย่างรุนแรง เช่น สีคราม สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำ
 และสีขาว ซึ่งเป็นแม่สีที่อยู่ในวงสี โครงสีโดยรวมของผ้าทอไทยวน ราชบุรีจะเป็นเอกรงค์ของสีแดง เป็นสีที่อยู่ในกลุ่มวรรณะ
 ร้อน แต่จะมีการความจัดของสีเพื่อให้เกิดความโดดเด่นและเป็นเอกภาพบนผืนผ้า เช่น การใช้คู่สีข้างเคียงตรงข้ามของวงจรสี
 และการใช้ค่าความเข้มของสี (intensity) โดยใช้สีขาว ที่เรียกว่า สีอ่อน หรือสีจาง (Tint) เช่น แทรกด้วยสีขาวเพื่อทำให้เกิด
 ไฮไลและการใช้สีดำ ที่เรียกว่า สีคล้ำ หรือสีหม่น (shade) เข้าไปผสมเพื่อให้เกิดความประสานกลมกลืนของคู่สีตรงข้ามที่เป็นสี
 ที่ใช้ตามประเพณีนิยม จากการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดระบบชุดสีที่ยังคงกลิ่นอายและความเป็นเอกลักษณ์ เพื่อสร้างชุดสี
 ที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์และต่อยอดผลิภัณฑ์ ผ้าทอไท-ยวนในบริบทใหม่ ด้วยกันอยู่ 2 กลุ่มสี
 ใหญ่ คือ กลุ่มสีที่สร้างความกระตุน และ กลุ่มสีที่สร้างความอ่อนคลาย ซึ่งอิงมาจากหนังสือตัวอย่างสีใหม่ประดิษฐ์ที่ชาวบ้าน
 ค้นเคยและใช้กันในชุมชน โดยยังคงโครงสร้างของผ้าขึ้นและลายคงเดิม แต่ปรับสีเส้นตามชุดสีใหม่ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น
 3 กลุ่มชุดสีย่อย ได้แก่ สีสดใส (Colorful) สีพาสเทล (Pastel) และกลุ่มสีตุ่นหรือสีที่มีความอึมตัวของสีน้อย (Dull color)

ซึ่งการสร้างชุดสีเพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ ผู้วิจัยสามารถแสดงผลงานสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1) ผ้าแขวน ทอตามโครงสร้างผ้าชิ้นที่คุ้นเคยและทอกันเป็นประจําอยู่ทั่วไป วัตถุประสงค์การใช้งาน คือ ผ้าแขวนประดับตกแต่ง ผู้ใช้สามารถพลิกผืนผ้าอีกด้านเพื่อให้ได้ผ้าผืนยาวสำหรับใช้เป็นม่านกันประตูหรือหน้าต่างได้

ผ้าทอโทนสีสดใส (Colorful) โทนสีตุ่น (Dull Color) และโทนสีพาสเทล (Pastel)

ผ้าแขวนโทนสีสดใส (Colorful) โทนสีตุ่น (Dull Color) และโทนสีพาสเทล (Pastel)

2) ชุดรองภาชนะ แรงบ้นศาลใจมาจากลายจก 8 ลายหลัก โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มชุดสีใหญ่ 3 ชุดสีย่อย วัตถุประสงค์การใช้งาน คือ เป็นที่รองภาชนะต่าง ๆ อาทิ จาน ชาม แก้วน้ำ เมื่อไม่ได้ใช้งาน ผู้ใช้สามารถนำมาติดบนแผ่นแม่เหล็กเป็นภาพแขวนผนังหรือตู้เย็น ช่วยประดับตกแต่งบ้านเรือนและช่วยในการจัดเก็บ ประหยัดพื้นที่ใช้สอยอีกทางหนึ่ง

ชุดรองภาชนะ โทนสีสดใส (Colorful)

ชุดรองภาชนะ โทนสีตุ่น (Dull Color)

ชุดรอง โทนสีพาสเทล (Pastel)

3) กริปต็อก (Griptok) วัตถุประสงค์การใช้งาน คือ ใช้ติดบริเวณด้านหลังโทรศัพท์มือถือ เพื่อความสวยงามเพิ่มความสะดวกในการจับหรือวางฟังในแนวนอน มี 2 แบบ คือ แบบผ้า โดยคงความรู้สึกนุ่มนวลของผ้าในขณะที่ใช้งาน เห็นลายเส้นด้ายนูนเด่นชัดเจน และแบบเคลือบเรซิน เพื่อความแข็งแรงคงทน ดูแลทำความสะอาดง่าย และให้รูปลักษณะมันวาว

กริปต็อกแบบผ้า

กริปติดอกแบบเคลือบเรซิน

บทสรุป

สี เป็นทัศนธาตุที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และกระตุ้นความรู้สึกได้เร็วที่สุดกว่าทัศนธาตุที่เป็นองค์ประกอบอื่น ๆ สามารถสร้างการรับรู้และอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้พบเห็นโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้พบเห็น เป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ในทางความเชื่อ สีสັນในลวดลายหรือการจัดวางสีสັນบนโครงสร้างผ้าซิ่น นอกจากนี้ ผ้าขาวม้า เป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมานั้นสะท้อนสอดแทรกเรื่องราวความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน ถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิตที่แฝงอยู่ในค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา และประเพณีกลุ่มสีผ้าซิ่นตามประเพณีนิยม สีสັນ และลวดลายผ้า รวมถึงผ้าซิ่นตีนจกไทยวน ตำบลคูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี ที่นิยมใช้สีดำเป็นเส้นยืนและพุ่งด้วยเส้นพุ่งสีแดงเป็นหลัก ในส่วนเชิงผ้าขาวม้าจะเป็นสีเขียวและปิดหัวท้ายด้วยสีเหลืองของเชิงทั้ง 2 ข้าง และในผ้าซิ่นชนิดต่าง ๆ นิยมใช้สีดำเป็นเส้นยืนในผ้าซิ่นทุกประเภทพุ่งด้วยสีแดง ดำ เขียว น้ำเงินและแซมด้วยเหลือง และในส่วนของผ้าตีนจกนิยมใช้จกด้วยสีแดง พื้นสีดำเป็นหลัก

และแทรกด้วยสีเหลือง เขียว น้ำเงิน และขาว โครงสีตามประเพณีนิยมนั้นนิยมการใช้สีแท้ที่ตัดกันอย่างรุนแรง เช่น สีคราม สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำ และสีขาว ซึ่งเป็นแม่สีที่อยู่ในวงสี โครงสีโดยรวมของผ้าทอไทยวน ราชบุรีจะเป็นเอกรงค์ของสีแดง ซึ่งคนไทยวนมีความเชื่อว่าสีแดงเป็นสีแห่งพลังและความสดใส กอปรกับวัฒนธรรมรวมของเอเชีย ที่สีแดงจะสื่อความหมายถึงชีวิต

จากการสังเคราะห์ข้อมูลระบบชุดสีแบบประเพณีนิยมและรูปแบบการสืบทอดสีส้นแลวดลายผ้าและผ้าขึ้นตีนจกไทยวน ตำบลคูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีทำให้สีสังเคราะห์หรือสีย้อมวิทยาศาสตร์ทำให้มีเส้นด้าย หรือไหมประดิษฐ์สีส้นหลากหลายขึ้น จากเดิมสีย้อมเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ ด้วยความหลากหลายของสีทำให้กลิ่นอายของสีที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหายไป จากการที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดระบบชุดสีที่ยังคงกลิ่นอายและความเป็นเอกลักษณ์ เพื่อสร้างชุดสีที่นำไปประยุกต์ใช้ในเป็นแนวทางการออกแบบสร้างสรรค์และต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยวนในบริบทใหม่ 2 กลุ่มสีใหญ่ คือ กลุ่มสีที่สร้างความกระตุน และ กลุ่มสีที่สร้างความผ่อนคลาย ซึ่งอ้างอิงมาจากหนังสือตัวอย่างสีใหม่ประดิษฐ์ที่ชาวบ้านคุ้นเคยและใช้กันในชุมชน โดยยังคงโครงสร้างของผ้าขึ้นและลายคงเดิม แต่มีการปรับสีส้นตามชุดสีใหม่ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มชุดสีย่อย ได้แก่ สีสดใส (Colorful) สีพาสเทล (Pastel) และกลุ่มสีทึบหรือสีที่มีความอึมัวของสีน้อย (Dull color) จากนั้นได้นำมาสร้างสรรค์ผลงานเป็นผลิตภัณฑ์ในบริบทใหม่ ประกอบด้วย ผ้าแขวนชุดรองภาชนะ และกริปต็อก (Griptok) ซึ่งผลงานทั้ง 3 ชุด ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ เปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้งาน มีความสวยงาม สร้างสรรค์ ที่สำคัญคือสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอแก่ชุมชนที่มีได้จำกัดอยู่เพียงเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร แก้วศรีงาม. (2541). ผ้าขึ้นตีนจก : มรดกสิ่งทอสะท้อนวัฒนธรรมไทยวนราชบุรี. สารนิพนธ์หลักกสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2541) องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักอมรินทร์
- บุญชัย ทองเจริญบัวงาม. (2550). ภูมิปัญญาผ้าจากไทยวน “มรดกแม่” แห่งบ้านคูบัวคุณป่าทองอยู่ กำลึงหาญ. กรุงเทพฯ: กองศิลปกรรม สำนักพระราชวัง.
- มนตรี ชมชื่น. (2548). คู่มือการทอลวดลายผ้าตีนจกไทยวน จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์หลักกสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมภาพ จงจิตต์โพธา. (2566). ทฤษฎีสี. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). Inspire by Ratchaburi. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม
- ศิริพร ณ ถกลาง. (2562). คติชนสร้างสรรค์ : บทสังเคราะห์และทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)